

„FIGYELŐ“ UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT

BUDAPEST
Telefon: József 62-66

Világ

Lap:

Megjelent: 1925 OKT. 15.

Exotikus „város“ épült egy év alatt Budapest belső területén

(A Világ tudósítójától.) A tisztelet hangján hívjuk föl Vass József népjóléti miniszter figyelmét, hogy miniszteri működésének színhelyét Bolgozósobájából, az anketokról egy napra helyezze át, vegyen magára jó erős sarcipőt és tegyen egy exotikus kirándulást. Nem a trópusi vidékre, nem messze, csak ide Budapest szívébe, a régi löversenyter gödrös, furcsa vidékére, ahol minden aktacsomónál beszédesebb adatokat talál arról, hogy mit jelent ma szegény embernek lenni Budapesten az Úr 1925-ik esztendejében. Most, ősz végén, tél kezdete előtt.

Eső

Nem az elcsépelet, agyonkoptatott szavak — „szegénység... nyomor...“ — tartalmazó van szó, csak meg akarjuk rajzolni annak az exotikus városnak a megalkulását, amelynek létrejövételében akaratlanul is van egy kis része a lakáshivatalnak és ahol sok adatot tudnának összeszedni, akik a tüdővész terjedésének és elterjedésének problémáival foglalkoznak.

Mert egy év alatt új város keletkezett Budapesten a Thököly út és Aréna út sarkán lévő régi löversenyteren, ahol egyrészt azok, akiket uccára tett a lakáshivatal, másrészt pedig nyomortól megkergetett családok húzódtak meg, nem nagy öröme a magyar népjólétnak.

Alkonyatkor, zuhogó esőben érkeztem ebbe az új városba, ahol koromsötét volt, egyellen lámpa nem világított a gödrös, gazzal benőtt kis ösvényeken. Csak itt-ott lehetett látni gyér világot a kiemelkedő kis

viskók ablakán. Kapóra jött az eső, mert a löversenyter viskó-házainak az adja meg a szokatlan karakterét, hogy eső esetén átnedvesedik a tető és becsepeg a négy-öt gyermekecs családok otthonába.

Ezen a gödrös, dombos, gazzal benőtt területen egy év alatt épült föl mintegy 30—40 ház, azonban inkább kunyhóról, viskóról lehetne beszélni, amikor a sötétben előrebötorkálunk és figyeljük a sokszor csak egy-két méter magas „házak“ külsejét. Deszka-ólak, sárból felépült kalyibák mindegyike. És ezekben emberek laknak... Négy-, öt-, hat-, nyolc-, tízgyermekes családok, munkanélküliek és azok, akiket kitett a lakáshivatal egy napon az uccára és nem tudták felütni másutt az otthont, mint a löversenyter kiellen vizes földjén.

A régi löversenyteret tudvalevően fölparcelláztatta a főváros és árverés útján értékesítette, azonban a 6-os és 10-es számú parcellát megtartotta, továbbra is tulajdonában maradt. Ezeket bérbeadta Lamper Józsefnek és Szaniszló Andrásnak. A két bérlő nem tudott termelni a hat évre bérrelt parcellákon, mert a talaj kocszos volt, nem felelt meg. Erre elhatározták, hogy úgy értékesítsék a telket, hogy bérbeadják a szegényeknek, még pedig házépítés céljára, hogy valami keresetet húzzanak a földből. Kissé ugyan különösen hangzik, hogy miként lehet hat évre bérrelt földet kiadni „házéptés“ céljára, amikor a szerződés lejártakor a telek tulajdonosa lebontathatja a házakat. Ha azonban végigsétálunk a viskók keserűszavú lakói között, megtudjuk, hogy ezek az

emberek végső szükségben kénytelenek voltak erre a rövid időre is „építkezni“, másrészt pedig az esetek legtöbbször nem lehet rücsűházakról, hanem csak szánalmas tákolmányokról, viskókról beszélni.

Mint egy nagy láda...

A két bérlő bért szedett a „háztulajdonosoktól“, még pedig nem mondhatni, hogy ez egyforma arányban történt volna. Amíg Szaniszló ugyanis megelégedett évi 50.000 korona telekbérrrel, addig Lampert József több százezer koronát is kért. A telep lakói Szaniszlót állandóan dicsérik, ellenben Lampert Józsefnek a bérmegállapításával nincsenek megelégedve.

Kiszáradt napraforgók között, vizes kukoricaföldön keresztül megyünk előre a gödrös úton, hogy meglátogassuk az új város lakóit.

Nagy gödör szélén mintegy másfél méter magas kalyiba látszik. 30—40 centiméternyi nyílás helyettesíti az ablakot. Úveg nincs rajta. Pár színt veszített rongydarabot gyömszölyt a részhez a kalyiba gazdája. Ha szelőkötetnek, egyszerűen kiüritik a nyílást, aztán ismét bedugják a rongyocsmóval.

Kopogok a kaliba ajtaján, mire sápadtarcú asszony lép elélem. Elmondja, Magyar Ilonának hívják. Varrónő. Egy szobában lakik harmadmagával.

Megnézem a szobát: mintha egy nagy láda belsejében lennék. Meszelt, földdel tapasztott deszkafal foglalja össze a szobát, le kell hajolni, olyan alacsonyan van a tető, amely szintén deszkából készült. Csupa víz. Már félórája esik az eső, azóta egészen átnedvesedett.

— Most négy helyen is becsöpög — mondja a varrónő. — Már nem győzőm tapasztani.

Az egyik sarokban kosarakon egy öreg asszony fekszik. Dóri Sárinak hívják.

— Két albérlő is van — mondja a varrónő. — Én vagyok a főbérlő.

— Hogyan? — kérdezem. — Hiszen itt csak egy szoba van.

— Egyszerű a magyarázat, kérem. Ezt a viskót én magam állítottam össze, saját kezem munkájával. Sárból, deszkából. A szobát aztán kiadtam két öregasszonynak és én is benne lakom. Így vagyok én, kérem, főbérlő és így albérlők ők.

Aztán mennyit fizetnek?

— A két asszony egy hétre ötvenezret.

Bizony nehéz elképzelni, hogy ez a ládaszerű alkotmány miként adhat otthont három nőnek, akik ha végigfeküsznek a szobában, nem marad talpalattnyi hely sem szabadon. Nincs is bútor sehol. Csupán néhány kosár, batyú. Ezeket alusznak éjszaka-kánként.

Magyar Ilona, amíg nézem a különös berendezést, félenken megszólal:

— Jaj, kérem, úgy félünk. Nagyon izgatott a telep. Azt beszélnek ugyanis, hogy ta-

vaszra kilöknék innen bennünket. A főváros visszaveszi a földet.

Izgatottság a telepen

És csakugyan, amint szóbaállok a többi viskók lakóival is, kiderül, riadt félelemmel gondolnak a telepen köszáló hírre, hogy rövidesen elvesztik ezt az otthont is, amelyet egy év alatt épített a nyomor ezen a sívár területen.

Lamper Józsefnek és Szaniszló Andrásnak a fővárossal kötött szerződése ugyanis lejárt és többet nem is újítják meg. A főváros rendelkezik tehát a 6-os és 10-es számú parcellával és most már attól függ a telep lakóinak a sorsa, hogy mit fog határozni a főváros a föld fölhasználását illetően. A helyzet ugyanis az, hogy a 6-os és 10-es számú parcellát nem lehet művelni. Egyetlen fölhasználási mód van: építkezni a viskókkal telerakott földön.

Természetesen lehetetlenség arra gondolni, hogy a két parcellán elhelyezkedett mintegy 30-40 családot, körülbelül 180-200 embert egyszerűen elkeressenek a bizonytalanságba, másrészt pedig nem tűrhetik a hatóságok, hogy négy-ötgyermekes családok ilyen tudóvésztermelő, egészségtelen körülmények között kínlódjanak. Arról van szó tehát, hogy gondoskodjanak a családok elhelyezéséről és építsenek egészséges, modern kislakásokat a két, elég nagy területet jelentő parcellán.

Értesülésünk szerint eddig nem döntöttek semmiféle irányban sem, a telep lakóival senki nem közölt semmit, úgyhogy a legnagyobb bizonytalanságban, rettegés között várja ez a jórészt munkanélküliségben kínlódó ember, hogy vajjon mit hoz a holnap.

Amint elhagytam a varrónő lakását, az úton két munkás beszélgetett egy körakáshoz dölve. Bódi János kőműves, aki három hónapja van munka nélkül és egy szakadt ruhájú vasmunkás. Szintén munkanélküli. Arról beszéltek, hogy Geley István munkás vért hányt, most vitték be súlyos tudóvészszel a kórházba.

— Itt szerezték. Tavaly jöttek ide, akkor lett heptikás. Vannak itt még több is...

A következő „háztulajdonos“ Bojti Ferenc. Szintén ilyen modern, sárból és fából összeállított házban lakik. Tizenkét gyermeke van és felesége.

Beszélgünk.

— Hogy kerültek ide?

— Debrecenbe valók vagyunk. Feljöttünk Pestre. Azt hittük, jobb lesz. Hajtogatott bennünket a nincstelenség.

— Miből élnek?

— Az uram napszámos. Ha nem esik az eső, keres egy héten 250,000 koronát is. De ha esik, baj van. Mert homokbányánál dolgozik, akkor pedig nem kell a munkás. Így aztán jön olyan hét is, hogy egy „pízt“ sem keresünk.

A tető itt is olyan, mint a többi házban. Átvizesedett a deszka. Csepeg több helyen is.

— Most még csak hagyján, mert elég jó volt az idő. De hogy mi lesz velünk a télen, azt már csak a jó isten tudja.

Messze van a Vas ucca...

— Hiába szaladgálunk, nincs munka, — folytatják. — Nem egy család van, amelyik semmit sem keres. Pedig olyan is akadt, aki elment vándorolni, koldulni az országba, nem könyöradamányért, hanem egy kis munkáért. Hogy csak száraz kenyérré váló legyen, meg egy kis tejre a gyerekeknek.

A másik háznál az egyik anya mondja:

— Most jönnek a téli gondok... Három gyerekem van, hogy szerezzek nekik tüzelőt. A legkisebb gyerek számára adnak ugyan tejet a Stefániánál, de a Vas uccába kell érte menni. Tessék kérem elképzelni ekkora utat a Vass uccáig. Ha gyalog teszi meg az ember az utat, elvész az egész délelőttije. A vilamos meg oda-vissza hatezer, már pedig egy liter tej csak ötezer. Tessék kérem elhinni, nehéz dolog szegény anyának lenni, ilyenkor ősszel, télvíz előtt.

Az asszonyok az eget nézik. Eddig még csak megvoltak valahogy, ahogy a lövésnyétér fölött lágyan sütött a nap és a gyerekek künn hancúrozhattak a téren, de most, amikor itt van az ős, szomorú iszapjával és amikor megindul az őszi esőzés, jaj a gyerekeknek: a hosszú telet benn kell majd tölteniük a kuckókban, a hideg kalyibákban! A nyár még csak szépségeket ad szegény kis gyerekek számára, de ha megjön a tél, akkor szomorúság és sötétség a részük. Ma is, ezen az első permetező őszi esőn úgy nézték az asszonyok az eget és az égből alázuhanó vízárdatot, mintha reménységüket mosná el.

A környéken a kilakoltatottak városának hívják ezt az exotikus telepet, amelyen egyre csak panaszos szavakat, fáradt gyermeksírást lehet hallani és a gázos ösvényeken csüggedt nézésű munkások kóborolnak.

A családok egy részének ugyanis rendes, szép lakása volt a városban, azonban a lakáshivatali végzések labirintusában egy napon arra eszméltek föl, hogy nincs ottho-
nuk, az uccára rakták minden ingóságukat. Így Ágoston Lajosékat, Szóber Adolfékat is, akik itt húzódtak meg.

* Elhagyom a sötétségbe burkolódzó telepet, ahol alig ég halványan egy-két láng. Az egyik kerítés mellett a „házból“ erősen kifestett arcú, elegánsan öltözött leány lép ki. Hátracsapott fejjel lép előre. Megy a város felé a kivilágított úszóaknák

miniszteremmel nagy ovációval fogadták. A vacsorán Graeffl Jenő, majd Erdő-Harrach Béla köszöntötte a miniszterelnököt, aki rögtön válaszolt is az üdvözlésre. Beszéde elején a párt volt tagját, Nagy Emilt, üdvözölte, majd így folytatta:

A miniszterelnök a locarnói tárgyalásokról

— Mindnyájan látjuk, hogy az európai politikában fontos események vannak kialakulóban. Úgy érezzük, hogy azok az értekezések, amelyek Svájcban folynak a nagyhatalmak között, sorsdöntők nemcsak az ott résztvevő államokra, de egész Európára és a mi sorsunk szempontjából is. Arról van szó, hogy végre is a békekötés után, amely formálisan békét teremtett, tényleg megteremtjük az igazi békét oly alapon, amely hosszabb időre biztosítja Európa nyugalalmát és fejlődési képességét. Ha kedvezően végződnek a tárgyalások, akkor a magyar külpolitikának is új utak kell, hogy nyíljanak. mert hiszen eddig másra sem törekedtünk, mint hogy a nemzetek között megteremtjük a valódi békét, de eddig ennek útjai el voltak zárva, a békekötés bizonyos határozatait folytán, amelyek egyenlőtlenséget vittek be a nemzetek közé, amelyek különbséget tettek győztes és legyőzött államok között. Ha sikerül oly atmoszférát teremteni, amelyben a nemzetek egyenlősége újból fölvirulhat, akkor nekünk is arra kell törekednünk, hogy nemcsak formailag, hanem de facto is a magyar nemzet egyenlősége újból helyreállíttassék. Szébb és nemesebb feladata a magyar külpolitikának nem lehet ennél, mert ezáltal az egész világ és Európa békéjét is biztosítani akarjuk. Első feladatunk az, hogy ennek az országnak közállapotait, közgazdasági életét, kulturális és közigazgatási intézményeit és közszellemét úgy meggyógyítsuk, hogy ebből a szempontból méltó és egyenlő ellenfelet legyünk az európai népeknek.

A kormány jövődó tervei

— Nagy föladatak állanak előttünk még a

volna,
lenni,
temme
hónap
hogy
hogy
sorsa
szefüg

Ez
lalt fő
hogy
szemsz
és men
István
ber szer
Nagy E

Egy magyar főpap, aki politikailag élesen szemben áll Bethlen István gróffal, körülbelül egy évvel ezelőtt külföldön járt és mikor visszajött, fölkereste őt és hasonló értelemben nyilatkozott előtte, mint Nagy Emil. Bethlen István gróf külföldön nagy ember. Genfben nemzetközi jellegű és államférfiakról látogatott tanácskozások idején alig van két-három olyan ember, akinek szavát olyan általános figyelem fogadná, mint Bethlen István miniszterelnökét. Ma délelőtt, amikor a miniszterelnök felállt, hogy megadja a teljesen kielégítő felvilágosítást, a szociáldemokrata párt a magyar miniszterelnököt nem akarta meghallgatni. Nem veszik észre, hogy mekkorát vétenek önmagukon keresztül a magyar nemzet ellen. Egy pártnak sincs joga ahhoz, hogy Magyarország legnagyobb emberét, a történelmi hivatások politikai vezérét a maguk kicsinyes gyűlölködésének ablakán át nézve lekicsinyelje. A vacsorán több föl szólalás nem történt.

A német birodalmi bank